

---

de geopende deur zicht hadden op de priester die in de aangrenzende kapel de mis opdroeg. Deze inrichting symboliseert waar de prioriteit lag: bij het eeuwig heil van de zieken. De zusters boden liefdevolle zorg in het ondermaanse, maar hadden op de keper beschouwd meer oog voor hun leven na de dood.

Aan het gebrek aan scholing van religieuze verpleegsters kwam in de twintigste eeuw een einde, al gingen daar wel jaren van strijd aan vooraf. Al in 1879 waren in Amsterdam de eerste Nederlandse diploma's voor ziekenverpleging uitgereikt. Aan leken. De opleiding die voor deze diploma's vereist was, baseerde zich op de vernieuwing van de Engelse verpleegster Florence Nightingale, wier uitgangspunten rust, reinheid en regelmaat heetten. De congregaties wezen het diploma in eerste instantie af. Deels omdat ze de caritas, niet het verpleegtechnisch handelen essentieel vonden, maar vooral omdat de opleiding tot het diploma ook zaken rond seksualiteit bevatte.

Het nee hield ruim twintig jaar stand. Vlak na de eeuwwisseling stemden de Zusters Onder de Bogen die in het Amsterdamse OLVG werkten, erin toe dat hun verpleegsters toch voor het diploma ziekenverpleging werden opgeleid. Dat hier de ommezwaai plaatsvond, had te maken met de concurrentiepositie van dit grotestads-ziekenhuis. Als het OLVG in verpleegtechnisch opzicht achterbleef, dan zouden de Amsterdamse katholieken wellicht geneigd zijn voor een protestants of openbaar ziekenhuis te kiezen. Dat zou niet alleen de exploitatie van het OLVG schaden en de positie van de daar werkzame artsen aantasten, maar, erger nog, katholieke patiënten zouden in een niet- of zelfs anti-katholieke omgeving belanden en daar wellicht van hun geloof afvallen.

Dit was een cruciaal moment in de geschiedenis van het katholieke ziekenhuiswezen. Voortaan had de sector *the best of both worlds*: enerzijds de kwaliteit van gedegen opgeleide verpleegsters, anderzijds de caritas van zusters die er altijd voor hun patiënten waren.

Andere grote katholieke ziekenhuizen volgden het voorbeeld van het OLVG. Ook in andere steden met een godsdienstig gemengde bevolking, zoals Rotterdam en Groningen, was concurrentie met andersdenkenden het argument. Ziekenhuizen in de katholieke zuidelijke provincies wilden vervolgens niet achterblijven bij de Randstad, te meer omdat zij inzagen dat de kwaliteit van het geneeskundig handelen gebaat was bij goed opgeleide verpleegsters.

Ook op medisch gebied concurreerden ziekenhuizen. Zo wilde het katholieke St. Antonius Ziekenhuis in Utrecht niet onderdoen voor het plaatselijke Diaconessenhuis en zeker niet voor het Stads- en Academisch Ziekenhuis. De verpleging – hier door de Zusters van Liefde uit Tilburg – moest beter zijn dan in het protestantse